

КОЗЕТКА

Откъсъ изъ романа „Клетниците“ отъ Викторъ Юго

Кръчмарското семейство при което живѣше Козета, се казваше Тенардиеръ. Малката Козетка бѣше двойко полезна на Тенардиеровци. Тя бѣше безплатна слугиня у тѣхъ, а освенъ това, тѣ скубѣха пари отъ майка ѝ — Фантина — ужъ за издрѣжката.

Следъ смъртъта на Фантина участъта на Козетка стана още по-тежка. Но, най-страшното нѣщо за горкото дете бѣ да ходи по мръкнало да донесе вода. То много се страхуваше да ходи ноще само до далечния горски изворъ.

На Бѣдни вечеръ, 1823 г., въ кръчмата бѣха дошли четворица нови пѣтници.

Козетка скръбно се бѣ уми-слила. При всичко, че още нѣмаше осемъ години, тя толкозъ много бѣ теглила, че изглеждаше като стара.

Козетка си мислѣше, че вѣнъ е тъмно, много тъмно, и се страхуваше да не я пратятъ въ тоя зловещъ мракъ да донесе вода отъ извора.

Внезапно единъ отъ пѣтниците съ грубъ гласъ каза: — Коня ми не е още напоенъ.

Козетка се смръзна на мѣстото. Клетото дете се сви подъ масата, не му остана душа.

Кръчмарката безмилостно я хакоа.

Козетка взе ведрото, което бѣше по-големо отъ нея. То-ку преди да тръгне кръчмарката ѝ даде пари, за да купи на връщане хлѣбъ. Безъ да продума детето взе паритѣ и ги пушна въ джебчето на престилката си.

И цѣла измѣчена съ страхъ тя тръгна въ мрачната.

Козетка излѣзна на улицата. Прозорцитѣ на дюкянитѣ бѣха всички освѣтлени. А по небето пѣкъ нѣмаше нито една звезда.

Тѣкмо срещу кръчмата на Тенардиеровци имаше единъ дюкянъ за играчки. Той най-много привличаше Козета, съ една голѣма кукла, съ златенъ вѣнецъ на главата, която търговецътъ бѣше изложилъ на прозореца.

Когато излѣзна съ ведрото въ рѣка, колкото мрачна и убита да бѣше, Козетка се спрѣ да се любила на хубавата кукла. И колкото повече я

гледаше, повече се обаяваше. Чинѣше ѝ се, че вижда рай. Изведнажъ грубиятъ гласъ на кръчмарката ѝ събуди отъ тази унесеностъ:

— Ахъ ти, мързеливке такава, още ли не си отишла? Чакай ти, ще ти дамъ да разберешъ.

Козетка удари на бѣгъ.

Тя не погледна повече ни въ единъ дюкянъ. Тя бързаше за вода на горското изворчѣ. Скоро изчезна и последната свѣтлина отъ дюкянитѣ и клетото дете се намѣри само въ тъмнината, която така много я плашеше.

Колкото повече вървѣше напредъ, толкова и мракътъ ставаше по-гѣстъ. Козетка излѣзна на полето, — то бѣ черно и пусто. Въ страха си тя усѣти, звѣрове че се движатъ по тревата и вампири че се показватъ между дърветата. Съ плачъ тя стигна до горския изворъ. Козетка се навее и потопаи ведрото въ водата. И докато бѣше така наведена, паритѣ за хлѣба паднаха въ водата. Козетка нито видѣ, нито чу, че паритѣ ѝ сѣ паднали. Тя изтегли пълното ведро и седна да си почине.

Мразовитѣ вѣтъръ духаше изъ полето. Гората бѣше потънала въ мракъ. Голитѣ храсти изглеждаха като страховити призраци. Козетка я побиха трѣпки отъ злокобната тъмина.

Усѣти студъ. Стана. Съ мѣка вдигна тежкото ведро и тръгна. Студената вода преливаше ведрото и се сипваше

по голитѣ ѝ крака. Детето бѣше пребито отъ ужасъ и мѣка. Когато стигна до едно дърво, което познаваше, тя се спрѣ по-дълго, за да си отпо-

СВѢТКАВИЦИТѢ

Свѣтковиците сѣ различни и по цвѣтъ и по форма. Но най-интересни сѣ ония свѣтковици, чийто начинъ на действие е много страненъ. Науката е отбелязала една свѣтковица презъ 1896 год., която убила единъ английски офицеръ, като го съблѣкла съвсемъ голъ. Когато намѣрили облѣклото му, оказало се съвсемъ неповредено. Въ Франция единъ мѣжъ е билъ ударенъ отъ грѣмъ, безъ да бѣде нараненъ. Като се пребъркалъ въ джебоветѣ, установилъ, че му липсва една златна монета и, че половината отъ сребърнитѣ монети, които ималъ въ сѣция джебъ се били стопили. Между останалитѣ нестопени сребърни монети се оказала и златната, която се била посребрила чрезъ електрическия токъ на свѣтковицата.

чине. И въ мѣката си тя отчаяно извики:

— Божичко, Божичко!

Съвсемъ ненадейно усѣти, че ведрото не тежи повече. Тя погледна и видѣ, че единъ грамаденъ човѣкъ вървѣше до нея. Този човѣкъ бѣ я застигналъ и хваналъ дръжката на ведрото. Козетка несъзнателно почувствува, че това е единъ приятелъ и никакъ не я бѣше страхъ.

Човѣкътъ заприказва съ нея.

— Малко момиче, това ведро е много тежко за тебе.

Козетка изправи главата си и потвърди:

— Да, господине.

— Дай — подзе човѣкътъ, — ще го нося азъ. Тежко е то дори за голѣмъ човѣкъ. На колко си години, момиченце?

— На осемъ години, господине.

— Ами отъ далечъ ли идешъ така?

— Отъ извора въ гората.

— Нѣмашъ ли майка?

— Не зная, — отговори детето. Другитѣ иматъ. Азъ си нѣмамъ. Мисля, че никога не съмъ имала майка.

— Какъ ти е името?

— Козета.

Човѣкътъ остана изненаданъ. Спрѣ се, поизгледа я,

после пакъ тръгна.

— Гдѣ живѣшъ, малко момиче?

— При госпожа Тенардиеръ. Тя ми е господарка. Държи ханъ.

— Ханъ ли? Тѣкмо мѣсто кждето да преспя. Заведи ме при нея.

Човѣкътъ вървѣше бързо, но Козетка не се чувствуваше повече уморена. Тя съ довѣрие насочваше очитѣ си къмъ този човѣкъ. Тя чувствуваше въ себе си нѣкаква надежда, която я изпълваше съ радостъ.

Човѣкътъ пакъ заговори:

— Нѣма ли слугиня у Тенардиеръ? Само ти ли си?

— Не, тя има две деца.

— Ами какво работятъ тѣ?

— О, — рече детето, — гѣ иматъ хубави кукли. Тѣ си играятъ. На тѣхъ имъ е весело.

— Ами ти?

— Азъ работя.

— Цѣлъ день ли?

Детето дигна голѣмитѣ си очи, по които блѣщѣха сълзи, и тихо отговори:

— Цѣлъ день, господине. По нѣкога, когато си свърша работата и азъ си поигравамъ. Тѣ не ми даватъ да играя съ тѣхнитѣ кукли, но азъ имамъ една мѣничка, оловена сабя, колкото кутленцето.

СВѢТОВНИ ПИСАТЕЛИ

Викторъ Юго

Роденъ е презъ 1802 година година въ гр. Безансонъ, Франция, а е починалъ презъ 1885 година въ Парижъ, кждето билъ тържествено погребанъ въ Пантеона.

Викторъ Юго е въ числото на най-известнитѣ свѣтвовни писатели. Въ неговата родина — Франция — го тачатъ като поетъ, романистъ и драматургъ, а свѣтътъ го познава най-вече отъ прочутитѣ му романи: „Клетниците“ и „Парижката Света Богородица“. Той е авторъ на много книги съ стихове, драми, романи и др.

Своята свѣтвовна слава Викторъ Юго дължи, както на писателския си талантъ, така и на човѣчното си сѣрдце, което винаги е било на страната на правдата и свободата. Той е билъ винаги защитникъ на истината и доброто.

КОЙ КАКВО КАЗВА

За добрия, малъкъ Руменъ, който като слънце грѣй, мама казва, че е палавъ затова така лудѣй!

Дѣдо казва съсъ насмѣшка, че е пѣргавъ, че е живъ, затова и съсъ ржцетѣ Руменъ е така пипливъ!

Баба казва, пѣкъ, за Руменъ, че е силенъ, че е якъ, затова безспирно лази, отъ зори до късенъ мракъ!

Азъ, пѣкъ, право да си кажа, мисля татко най е правъ, който казва, че това е, гдето Руменчо е здравъ!

Любомиръ Дойчевъ

ПРИ СВѢТУЛКИТѢ

отъ Ст. Андрейчинъ

Лозанко бѣ на три годинки, когато захвана да разбира, че баща му си идва всѣка нощъ лошъ. Той спѣше вече подъ чергата, но голѣмата гълчавана на бащата, а понѣкога и плача на майката го събуждаха — и той така се страхуваше, че се свиваше на кълъбце подъ чергата и треперѣше докато бащата захъркаше лѣгналъ безъ да се съблича. Въ продължение на две години Лозанко не можеше да схване, защо ставатъ караницитѣ вечеръ, защо баща му бие майка му и кой е кривъ за това.

Но когато Лозанко стана на петъ годинки, той захвана да разбира, защо татко му е лошъ и взе да жали майка си. И една нощъ той, както си се бѣше свилъ на кълъбце подъ чергата, като чу какъ майка му изпищѣ силно отъ боя на бащата, скочи отъ леглото си и задържа баща си, който силно удряше майка му къ-

дето сvari. Баща му се обърна къмъ него, хвана го за рѣката, отвори вратата, която бѣше къмъ улицата и го изхвърли навънъ.

Бѣше късна лѣтна нощъ. Лозанко поплака тихо на улицата и се запѣти извѣнъ село. Той имаше дѣдо, който спѣше на овчарнята и който обичаше Лозанча и винаги го викаше въ колибата си да го гощава съ млѣко. За тамъ тръгна Лозанко, хемъ да се оплаче на дѣда си, хемъ да спи. За да иде на овчарнята, Лозанко трѣбваше да мине презъ едни дѣбови шубраци. Когато нагази изъ тѣхъ, той видѣ да свѣткатъ огънчета изъ гората. Той знаеше вече, че това сѣ свѣтулки, но толкова много свѣтулки да свѣтятъ и то въ горичката, не бѣше виждалъ. Тѣ хвъркаха навѣкъде около него, и едни се дигаха на високо, други падаха ниско и все про-

дължаваха да свѣткатъ. Лозанко неусѣтно заби изъ шубрацитѣ подиръ свѣтулките и се спрѣ на едно малко мѣстище съ трева, изъ която свѣткаха десетина свѣтулки. Той седна тамъ и захвана да лови свѣтулките и да се забавлява съ тѣхъ. За него тѣхното свѣтлукане бѣше нѣщо омайно и той забрави, че отива при дѣдо си, че е изпѣденъ отъ баща си, че плачеше доскоро за майка си. И както се забавляваше да лови свѣтулки и да ги слага на главичата си и въ пазвата си, заспа.

Тѣхното куче, кой знае какъ бѣше узнало за изпѣждането на Лозанко и съ подушване тръгна по него следъ половинъ часъ. То бѣше рунтаво селско куче, привързано къмъ Лозанча и често спѣха заедно, когато родителитѣ на Лозанко не бѣха вкъщи, а по работа изъ нивитѣ. Лозанко обичаше да се топли, сврѣнъ до кучето, когато му бѣше студено. Така кучето намѣри Лозанча заспалъ въ шубрацитѣ и легна до него.

На сутринта дѣдо му като бѣше изкаралъ овцетѣ да пасатъ, чу че неговитѣ кучета лаятъ на намѣрено нѣщо. Той тръгна натамъ и скоро видѣ да излизатъ отъ шубръкитѣ Лозанко и кучето имъ. Прибра той Лозанча и като научи, че е билъ изпѣденъ отъ баща си, задържа го при себе си. Още рано майка му се загрижи и го затърси. Тя не можеше да мисли, че Лозанко, дете на петъ годинки, ще иде нощно време чакъ на кошарата. И го дирѣше изъ плѣвнята и у съседкитѣ и се вайкаше до обѣдъ. На обѣдъ, когато овцетѣ пладнуваха, дѣдото доведе Лозанча вкъщи и строго се скара на баща му, като го заплаши да не пѣди други пѣтъ детето си.

Но бащата на Лозанча щомъ се напиеше не знаеше какво прави. И той често пѣдѣше Лозанча. Лозанко въ такива лѣтни вечери отиваше да спи при свѣтулките, винаги пазенъ отъ вѣрното куче.

ти и нададе страшенъ викъ: — Олелеее! Милостъ! Милостъ! Нѣма вече... нѣма! Нѣма!

— Ехей! — извики нѣкой надъ него и го блѣсна по рамото. — Панко! Панко! Какво си се развикалъ такъвъ?

Панко отвори очи и едва се опомни и разбра, че е сънувалъ, но гърлото му още бѣше схванато.

А на утрото той изнесе клетката, извади дветѣ ластовичета и разтвори рѣка. Птичетата изчуруликаха весело и мигомъ отлетѣха. Наистина тѣ не можеха да хвъркатъ така свободно и бързо, като другитѣ. Завъртѣха се и кацнаха на телеграфната жица. Изведнажъ ги наобиколиха другитѣ ластовички, оглеждаха ги и чуруликаха, сякашъ ги разпитваха, говорѣха имъ нѣщо. После всички отлетѣха, изгубиха се.

А Панко сѣти, че изведнажъ олекна на душата му. Щѣше му се и той да полети отъ радостъ, като ластовичка.

Георги Райчевъ